
RAPPORT NATURVÄRDE SINVENTERING

UPPDRAGSNUMMER 12703393-220

INVENTERING OCH BEDÖMNING AV NATURVÄRDE VID E45/E16 I VÄGSJÖFORS

2018-10-19

Sweco Environment AB

Kirsi Jokinen & Jenny Freitt

Innehållsförteckning

1	Inledning	2
1.1	Bakgrund och syfte	2
1.2	Lokalisering	2
2	Utförande	3
3	Metod	3
3.1	Avgränsning	4
3.2	Naturvårdsarter	4
4	Områdesbeskrivning	4
4.1	Allmän beskrivning av inventeringsresultatet	4
4.2	Tidigare kända naturvärden och områdesskydd	5
4.3	Tidigare fynd av naturvårdsarter	5
5	Resultat	6
5.1	Naturvärdesobjekt	8
5.2	Generellt biotopskydd	20
5.3	Naturvårdsarter	21
6	Samlad bedömning	21
7	Referenser	22
7.1	Litteratur	22
7.2	Webbsidor	22

1 Inledning

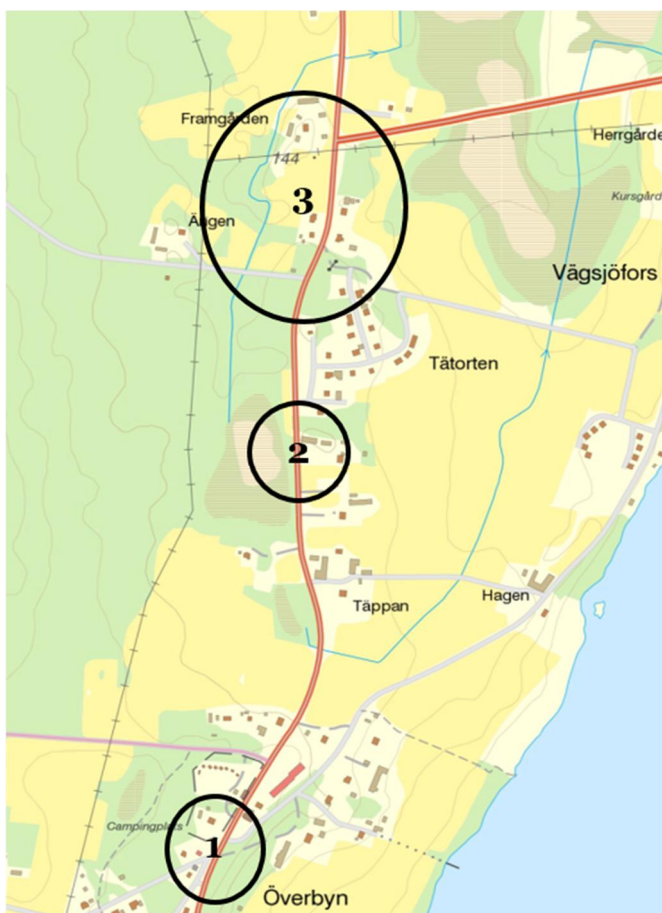
1.1 Bakgrund och syfte

Trafikverket har för avsikt att utföra trafikförbättrande åtgärder längs med väg E45/E16 vid Vägsjöfors. Som ett underlag till vägplanen har Sweco fått i uppdrag att utföra en naturvärdesinventering i området. Syftet med naturvärdesinventeringen är att identifiera och avgränsa de geografiska områdena i landskapet som är av positiv betydelse för biologisk mångfald samt att dokumentera och bedöma deras naturvärde.

1.2 Lokalisering

Inventeringen omfattade flera mindre delområden längs med väg E45/E16, se karta i Figur 1.

Inventeringsområdet utgörs av vägkanter samt områden i anslutning till två busshållplatser (Överbyn och Norra Överbyn) och två korsningar (E45/Hovfjällsvägen och E45/väg 954) där Trafikverket planerar trafikförbättrande åtgärder.

Figur 1. Inventeringsområden längs med E45/E16 i Vägsjöfors

2 Utförande

Inventeringsområdet besöktes i fält den 31 maj 2018, av Kirsi Jokinen (biogeovetare) och Jenny Freitt (biolog) samt den 12 juli 2018 av Jenny Freitt.

3 Metod

Inventering och bedömning av naturvärde har genomförts enligt svensk standard (SS199000:2014) "Naturvärdesinventering avseende biologisk mångfald (NVI) – Genomförande, naturvärdesbedömning och redovisning" med tillhörande teknisk rapport (SIS-TR 199001:2014). Ett flertal vägledande dokument och handböcker har använts i bedömningen med hänvisning till den litteratur som tas upp i standardmetodiken.

Inventeringen gjordes på *fältnivå* med detaljeringsgrad *detalj* och med följande tillägg:

- naturvärdesklass 4
- detaljerad redovisning av artförekomst
- generellt biotopskydd

Detaljeringsgrad *detalj* innebär att alla naturvärdesobjekt större än 10 m², alternativt linjeformade objekt som är minst 10 m långa och 0,5 m breda, har identifierats.

Naturvärdet har bedömts i fyra naturvärdesklasser (1, 2, 3 och 4) samt lågt naturvärde.

- Naturvärdesklass 1 Högsta naturvärde - störst positiv betydelse för biologisk mångfald
- Naturvärdesklass 2 Högt naturvärde - stor positiv betydelse för biologisk mångfald
- Naturvärdesklass 3 Påtagligt naturvärde - påtaglig positiv betydelse för biologisk mångfald
- Naturvärdesklass 4 Visst naturvärde - positiv betydelse för biologisk mångfald
- Lågt naturvärde - ingen eller ringa positiv betydelse för biologisk mångfald

Bedömningar grundar sig på slutsatser från fältbesök och annan tillgänglig kunskap om området. Innan fältinventeringen inhämtades kunskap om området från ortofoton, Skogsstyrelsen, Naturvårdsverket, länsstyrelsen och Artportalen.

Vid inventeringen noterades naturtyp, dominerande vegetation i träd-, busk-, fält-, och bottenskikt och naturvårdsarter (se definition i kapitel 3.2). Eventuella negativa ingrepp så som förekomst av gödselpåverkan, diken och körskador dokumenterades. Utöver det noterades övriga observationer som bedöms kunna vara av intresse eller betydelse för naturvärdesklassificering.

I den fortsatta texten märks rödlistade arter med den hotkategori de tillhör: nära hotad (NT), sårbar (VU), stark hotad (EN), akut hotad (CR) och nationellt utdöd (RE).

3.1 Avgränsning

Inventeringsområdet har avgränsats utifrån möjlig exploateringsyta. Det inventerade området är sammanlagt 8,3 ha stort.

3.2 Naturvårdsarter

Naturvårdsarter har använts som ett underlag vid klassificering av ett områdets naturvärde. Definitionen av naturvårdsarter har hämtats från svensk standard för naturvärdesinventering (SS 199000:2014). Naturvårdsarter omfattar juridiskt skyddade arter, typiska arter, rödlistade arter, ansvarsarter, signalarter och nyckelarter. Typiska arter är arter vars förekomst indikerar s.k. gynnsam bevarandestatus hos aktuell naturtyp enligt EU:s Art- och habitatdirektiv.

4 Områdesbeskrivning

4.1 Allmän beskrivning av inventeringsresultatet

Inventeringsområdet ligger längs med väg E45/E16 i Vägsjöfors i Torsby kommun, Värmlands län. Inventeringsområdet utgörs av tre delområden (se Figur 1). Det sydligaste delområdet ligger i samhället Överbyn (område 1 i Figur 1). Väster om vägen finns en bensinmack samt bostadshus med tomtmark (Figur 2). Öster om vägen växer blandskog med visst naturvärde. Skogsområdet avgränsades som naturvärdesobjekt och beskrivs närmare i kapitel 5.1.

Figur 2. Inom den sydligaste delen av inventeringsområdet vid Överbyn finns bland annat en bensinmack.

Den mellersta delen av inventeringsområdet ligger vid Norra Överbyn (område 2 i Figur 1). Väster om vägen utgörs naturmiljön i inventeringsområdet av skog närmast vägen och våtmark längre bort. Öster om vägen finns småskaligt odlingslandskap och en mindre skogsdunge. De naturvärdesobjekt som avgränsades beskrivs närmare i kapitel 5.1.

Norra delområdet utgörs av en mosaik av åkermark och mindre skogsområden (område 3 i Figur 1). Ett par bostadshus finns intill vägen. En stor del av skogen bedömdes ha åtminstone visst naturvärde och beskrivs närmare i kapitel 5.1. Den delen av skogen som har lågt naturvärde utgörs av ung blandskog. I det norra delområdet finns även vattenmiljöer i form av diken och en bäck. Bäckens med anslutande diken bedömdes ha påtagligt naturvärde och beskrivs närmare i kapitel 5.1.

Den invasiva arten blomsterlupin växer på vägrenarna i inventeringsområdet.

De i inventeringsområdet förekommande naturtyperna återfinns i det omgivande landskapet. Samtliga naturmiljöer som finns inom inventeringsområdet återfinns även i omgivningarna.

4.2 Tidigare kända naturvärden och områdesskydd

Inga tidigare kända områden med högre naturvärde finns inom inventeringsområdet. Närmast inventeringsområdet finns en av Skogsstyrelsen utpekad nyckelbiotop cirka 500 m öster om den norra delen av inventeringsområdet. Nyckelbiotopen utgörs av talldominerad barrskog med riklig förekomst av grova träd, varav en del är spärrgreniga.

4.3 Tidigare fynd av naturvårdsarter

Tabell 1 Tidigare fynd av naturvårdsarter i inventeringsområdet eller dess omedelbara närhet.

Art	Rödlistekategori	Lokal	Kommentar
Sångsvan		Vägsjöfors, Överbyn	
Vaktel	NT	Vägsjöfors	
Smålom	NT	Vägsjöfors, Överbyn	
Storlom		Vägsjöfors	
Vit stork	CR	Vägsjöfors	Förbiflygande
Bivråk	NT	Vägsjöfors herrgård	
Kungsörn	NT	Vägsjöfors	Förbiflygande
Trana		Vägsjöfors, Överbyn	
Storspov	NT	Vägsjöfors	

Lappuggla	NT	Vägsjöfors	
Tornseglare	VU	Vägsjöfors	
Gråspett		Vägsjöfors	
Gröngöling	NT	Vägsjöfors	
Spillkråka	NT	Vägsjöfors	
Mindre hackspett	NT	Vägsjöfors	
Hussvala	VU	Vägsjöfors herrgård	
Kungsfågel	VU	Vägsjöfors herrgård	
Stare	VU	Vägsjöfors herrgård, Överbyn	
Vinterhämsling	VU	Överbyn	
Gulspurv	VU	Överbyn	

Flera prioriterade fågelarter har observerats i närheten av norra delen av inventeringsområdet under perioden 2000 till 2018 (Artportalen), se Tabell 1. Begreppet prioriterade fågelarter beskrivs i handbok för artskyddsförordningen (Naturvårdsverket 2009). Prioriterade fågelarter är skyddade enligt artskyddsförordningens bilaga 1.

De flesta arter bedöms sakna egentliga livsmiljöer i inventeringsområdet även om de kan flyga över eller födosöka där. Exempelvis har flera av arterna sina livsmiljöer i anslutning till vatten och skulle kunna finnas vid sjön Nedre Brocken öster om inventeringsområdet.

Enstaka par av vaktel^{NT} skulle kunna häcka på åkrar eller ängar med högt fåtskikt i inventeringsområdet. Gråspett, gröngöling^{NT}, spillkråka^{NT} och mindre hackspett^{NT} har stora revir och skogarna i inventeringsområdet skulle kunna utgöra en liten del av reviret för dessa arter. Enstaka par av hussvala^{VU} skulle kunna häcka i någon byggnad i anslutning till jordbruksmarken i inventeringsområdet.

5 Resultat

I det inventerade området identifierades tre objekt med naturvärdesklass 3 (påtagligt naturvärde) och åtta objekt med naturvärdesklass 4 (visst naturvärde). Objekten med påtagligt naturvärde är en fuktig granskog, en tallbevuxen myr och en bäck. Objekten med visst naturvärde är skogsområden, fuktäng och kultiverad ängsmark. Naturvärdesobjekten redovisas på karta i Figur 3, Figur 5 samt Figur 10 och redovisas i kapitel 5.1. Resterande delen av inventeringsområdet utgörs av åkermark, tomter, vägrenar och brukad skog som bedömdes ha lågt naturvärde. Dessa områden är starkt påverkade av mänsklig aktivitet.

Figur 3. Naturvärdesobjekt i den södra delen av inventeringsområdet (område 1 i Figur 1).

5.1 Naturvärdesobjekt

A Blandskog

Naturtyp: Skog och träd

Biotop: Blandskog

Beskrivning: Öster om vägen ingår en remsa med blandskog i inventeringsområdet. I södra delen av objektet är björk det dominerande trädslaget medan i norr är tall vanligast. I fältskikt växer huvudsakligen blåbär och lingon men även kruståtel och ljung är vanligt förekommande. Trädskiktet är relativt likåldrigt. I norra delen växer dock tre grova, äldre tallar i delvis solbelyst läge. Mängden död ved är liten – endast någon högstubbe av björk observerades. Objektet fortsätter utanför inventeringsområdet.

Naturvärdesklass: 4 Visst naturvärde

Motivering: Objektet har ett visst biotopvärde i och med förekomsten av enstaka äldre och grova tallar. Artvärdet är obetydligt.

Figur 4. Enstaka grova tallar växer i blandskogen i naturvärdesobjekt A.

Figur 5. Naturvärdesobjekt och objekt som omfattas av generellt biotopskydd i den mellersta delen av inventeringsområdet (område 2 i Figur 1).

B Ung lövskog på blockig mark

Naturtyp: Skog och träd

Biotop: Lövskog

Beskrivning: Objektet utgörs av en skogsdunge med unga lövträd. I trädskiktet växer bland annat björk och rönn. Rikligt med blås- och slånlav växer på trädstammar. Fältskiktet är gräsdominerat. En del klen död ved finns i skogsdungen. Rikligt med mossklädda block finns i skogsdungen. Objektet fortsätter utanför inventeringsområdet.

Naturvärdesklass: 4 Visst naturvärde

Motivering: Förekomst av värdeelement i form av block och skrymslen ger ett visst biotopvärde. Artvärdet är obetydligt.

Figur 6. Ung lövskog på blockig mark i naturvärdesobjekt B.

C Kultiverad ängsmark

Naturtyp: Äng och betesmark

Biotop: Kultiverad ängsmark

Beskrivning: Intill östra sidan av vägen i Norra Överbyn finns kultiverad ängsmark på åkermark. Marken ser inte ut att ha plöjts på ett tag och på åkern växer gräsdominerad vegetation. I fältskiktet växer förutom olika gräs även maskros, humleblomster, ängssyra, klöver, dagdkåpa, rölleka, smultron, häckvicker och hundstarr. Objektet utgörs av två delområden som skiljs åt av en grusväg. Objektet fortsätter utanför inventeringsområdet.

Naturvärdesklass: 4 Visst naturvärde

Motivering: Artvärdet bedöms vara visst eftersom artrikedomen bland kärlväxter är högre än i omgivningarna. Biotopvärdet är obetydligt.

Figur 7. Kultiverad ängsmark i naturvärdesobjekt C.

D Lövskog

Naturtyp: Skog och träd

Biotop: Lövblandskog

Beskrivning: Bakom busshållplatsen Norra Överbyn växer lövskog med unga till medelålders träd. Gråal och rönn är de vanligaste trädslagen. I norra delen återfinns enstaka grövre tallar. I buskskiktet växer bland annat plantor av lönn samt måbär och hallon. Markvegetationen är frodig och i fåltskiktet återfinns bland annat kirskaål, smultron, smörblomma och majbräken. Döda grenar och klena stammar ligger på marken. Kompostavfall har lagts i en hög bakom busshållplatsen. Objektet fortsätter utanför inventeringsområdet.

Naturvärdesklass: 4 Visst naturvärde

Motivering: Variationen i trädskiktet, förekomsten av grövre träd och viss död ved motiverar visst biotopvärde. Artvärdet är obetydligt.

Figur 8. Lövskog i naturvärdesobjekt D.

E Tallbevuxen myr

Naturtyp: Myr

Biotop: Tallmosse

Beskrivning: Skogen i naturvärdesobjekt D övergår i väst till en glest tallbevuxen myr. Även björk och gran förekommer i trädskiktet. I fältskiktet förekommer bland annat högstarr, tuvull, tranbär, skvattram, hjortron, odon, ljung, rundsileshår, blåbär, rosling, hirsstarr och kråklöver. På tuvorna växer dvärgbjörk. Bottenskiktet utgörs till största delen av vitmossa. Enstaka torrakor står på myren. Ljungblåvinge observerades flyga på myren under fältbesöket. Myren fortsätter väster om inventeringsområdet.

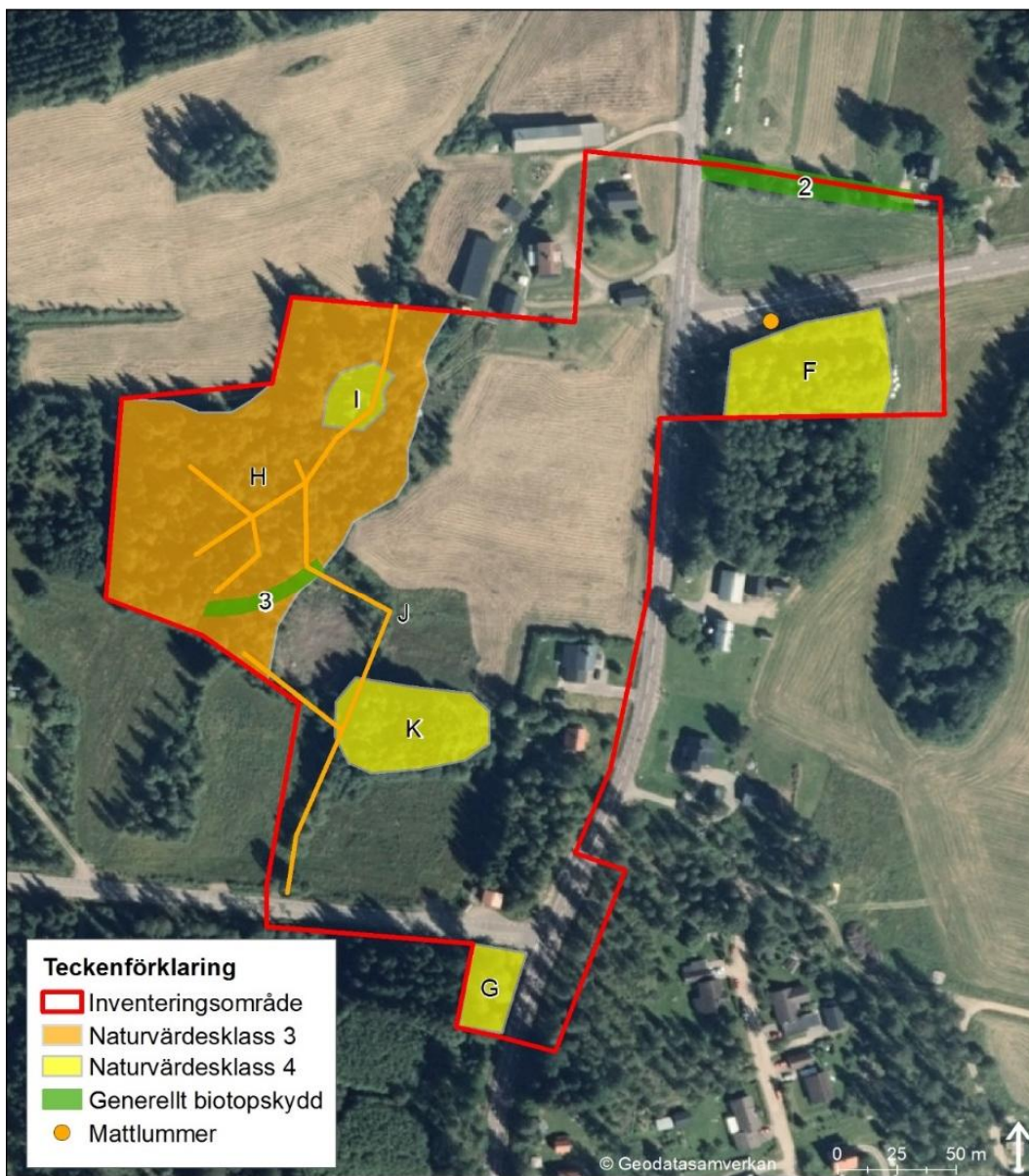
Naturvårdsarter: Fem individer av skogsödla (artskyddsförordningens bilaga 2) observerades på myren vid fältbesöket.

Naturvärdesklass: 3 Påtagligt naturvärde

Motivering: Den naturliga våtmarksvegetationen och förekomsten av viss död ved ger ett visst biotopvärde. Förekomsten av en naturvårdsart ger ett visst artvärde.

Figur 9. Glest tallbevuxen myr i naturvärdesobjekt E.

Figur 10. Naturvärdesobjekt, naturvårdsarter och objekt som omfattas av generellt biotopskydd i den norra delen av inventeringsområdet (område 3 i Figur 1).

F Blandskog

Naturtyp: Skog och träd

Biotop: Blandskog

Beskrivning: Objektet utgörs av skog som i norra delen är björkdominerad och i södra delen grandominerad. Även enstaka aspar och någon sälg växer i trädskiktet. Trädskiktet är likåldrigt och utgörs av medelålders träd. Rikligt med block i olika storlekar ligger på marken. I fältskiktet växer mycket gräs. Andra vanligt förekommande arter är ekbräken, vitsippa, ekorrbär, gullris och stenbär. I botten-skiktet växer bland annat hus- och väggmossa. En elledning löper genom skogen. Objektet fortsätter söderut utanför inventeringsområdet.

Naturvärdesklass: 4 Visst naturvärde

Motivering: Variationen i trädskiktet och förekomsten av värdeelement i form a block ger visst biotopvärde. Artvärdet är obetydligt.

Figur 11. Rikligt med block i blandskogen i naturvärdesobjekt F.

G Grova aspar

Naturtyp: Skog och träd

Biotop: Asp

Beskrivning: Objektet utgörs av några aspar som växer mellan vägen och ett område med planterad granskog. Asparna är i genomsnitt cirka 50 cm i diameter i brösthöjd; den grövsta aspen har en diameter på cirka 80 cm.

Naturvärdesklass: 4 Visst naturvärde

Motivering: Eftersom grova aspar är sällsynta i regionen bedöms objektet ha visst biotopvärde. Artvärdet är obetydligt.

Figur 12. Grova aspar i naturvärdesobjekt G.

H Fuktig granskog

Naturtyp: Skog och träd

Biotop: Granskog

Beskrivning: I norra delen av inventeringsområdet finns ett bestånd av nyligen gallrad granskog. Även ett inslag av asp och enstaka björkar finns. Avverkningsrester ligger kvar på marken. Träden är mestadels medelåldriga och trädskiktet är relativt likåldrigt. På marken växer blåbär, ekorrbär, liljekonvalj, gulvial, älggräs, harsyra, skogsstjärna, skogsviol, hultbräken och andra ormbunkar och bredbladiga gräs. I buskskiktet förekommer bland annat röda vinbär och plantor av rönn. Bottenskiktet utgörs av hus-, vägg- och björnmossa. Marken är blockig och måttligt med död ved förekommer i form av både klena och grövre lågor. Flera diken i området skapar en fuktig miljö.

Naturvårdsarter: Signalarten ormbär

Naturvärdesklass: 3 Påtagligt naturvärde

Motivering: Förekomsten av värdeelement i form av död ved och block ger visst biotopvärde. Förekomsten av en naturvårdsart ger visst artvärde.

Figur 13. Fuktig granskog i naturvärdesobjekt H.

I Fuktäng

Naturtyp: Äng och betesmark

Biotop: Fuktäng

Beskrivning: Inom den fuktiga granskogen i naturvärdesobjekt H finns en öppen glänta med fuktäng. Fuktängen utgörs av en gammal skogsväg som är under igenväxning. Marken är näringsrik. Ett kulverterat dike löper under den gamla vägen. I det frodiga fältskiktet växer bland annat gräs, träjon, skogsförgätmigej, veketåg, älggräs, åkertistel, mossviol, brunört, hundkåx, kråklöver, brännässla, maskros, grässtjärnblomma, åkermynta, åkertistel, skogsfräken, smultron, smörblomma, daggekåpa, ekorrbar, hultbräken, liten blåklocka, ängsvädd och sumpmåra.

Naturvärdesklass: 4 Visst naturvärde

Motivering: Artrikedom bland kärlväxter är högre än i det omgivande landskapet, vilket ger visst artvärde. Biotopvärdet är obetydligt.

Figur 14. Fuktäng i naturvärdesobjekt I.

J Bäck

Naturtyp: Vattendrag

Biotop: Mindre vattendrag

Beskrivning: Bäckens är cirka 1,5-2 m bred och har främst mjuk botten även om enstaka block förekommer. Det ligger en del död ved både i och över bäcken. Vid fältbesöket fanns det inte vatten i vattenfåran. Flera diken från angränsande skogsområden mynnar i bäcken. I trädsiktet närmast stranden växer främst asp och sälg. Enstaka björkar förekommer också. Busksiktet domineras av hallonbuskar. I fältsiktet på strandkanten växer älggräs, skavfräken och starr. Ängspiårka och ängspärlemorfjäril observerades under fältbesöket. Bäckens är kulverterat under Hovfjällsvägen och fortsätter utanför inventeringsområdet både åt norr och söder.

Naturvärdesklass: 3 Påtagligt naturvärde

Motivering: Bäckens bidrar med variation i landskapet och utgör en spridningskorridor, vilket motiverar påtagligt biotopvärde. Artvärdet bedöms vara obetydligt.

Figur 15. Naturvärdesobjekt J utgörs av en bäck som var torrlagd vid fältbesöket.

K Granskog med inslag av al

Naturtyp: Skog och träd

Biotop: Granskog

Beskrivning: Skogen är skuggig och mikroklimatet fuktigt. I trädsiktet dominerar gran med det finns även ett visst inslag av al. Död ved finns i form av några gränlågor med klibbtickor och en grövre stående död al. I fältsiktet växer bland annat smultron, harsyra, ekorrbär, ormbär, röda vinbär, skogsviol, träjon, majbräken och skogsbräken.

Naturvårdsarter: Signalarten ormbär

Naturvärdesklass: 4 Visst naturvärde

Motivering: Förekomsten av en naturvårdsart ger visst artvärde. Biotopvärdet är obetydligt.

Figur 16. Granskog i naturvärdesobjekt K.

5.2 Generellt biotopskydd

I det inventerade området identifierades tre objekt som omfattas av generellt biotopskydd: två alléer och en stenmur. Dessa redovisas på karta i Figur 10 och Figur 5. Objekten beskrivs kort nedan.

1. Lönnallé som huvudsakligen ligger öster om inventeringsområdet. Träden är äldre och grova. Åtminstone ett av träden har håligheter och några träd är flerstammiga. Allémossa växer på trädstammarna.
2. Björkallé med fem äldre björkar.
3. Stenmur i anslutning till åkermark.

Figur 17. Lönnallé som omfattas av generellt biotopskydd.

5.3 Naturvårdsarter

Av naturvårdsarter påträffades skogsödla (artskyddsförordningens bilaga 2) i naturvärdesobjekt E (Figur 5). Mattlummer (artskyddsförordningens bilaga 2) växer intill vägen i norra delen av inventeringsområdet (Figur 10). Signalarten ormbär påträffades i naturvärdesobjekten H och K.

6 Samlad bedömning

I inventeringsområdet finns ett flertal naturvärdesobjekt med visst naturvärde. Däremot bedömdes endast en mindre del hålla påtagligt naturvärde. Det är särskilt viktigt att ta hänsyn till naturvärdesobjekt med påtagligt naturvärde. Naturvärdet i dessa naturvärdesobjekt är kopplat till vatten och fuktigt mikroklimat. Därför är det viktigt att även vid åtgärder i närheten, utanför själva naturvärdesobjekten, att se till att hydrologin inte förändras. Även om varje enskilt område med naturvärdesklass 4 inte är av betydelse för att upprätthålla biologisk mångfald på regional nivå är det viktigt att den totala arealen av dessa områden inte minskar.

Ur naturvärdessynpunkt är det lämpligast att exploatera områden med lågt naturvärde.

Den invasiva arten blomsterlupin växer längs med vägen i inventeringsområdet. Det är viktigt att vid åtgärder intill vägen och hantering av massor ta hänsyn till att arten inte sprids vidare.

7 Referenser

7.1 Litteratur

Naturvårdsverket 2009. Handbok för artskyddsförordningen, Del 1 – fridlysning och dispenser. Handbok 2009:2.

Swedish Standard Institute (SIS), 2014. Naturvärdesinventering avseende biologisk mångfald (NVI) – Genomförande, naturvärdesbedömning och redovisning. SIS 2014, Stockholm. Svensk Standard SS 199000:2014.

Swedish Standard Institute (SIS), 2014. Naturvärdesinventering avseende biologisk mångfald (NVI) – Komplement till SS 199000. SIS 2014, Stockholm. Teknisk rapport SIS-TR 199001:2014.

7.2 Webbsidor

Artportalen www.artportalen.se. Uppgifter om växt- och djurförekomsten inhämtades 2018-04

Trädportalen <https://www.tradportalen.se> 2018-04

Skogens pärlor <https://www.skogsstyrelsen.se/skogensparlor> 2018-09-11

Länsstyrelsens WebbGIS www.lansstyrelsen.se 2018-04

VISS <http://viss.lansstyrelsen.se/> 2018-04

Musselportalen <https://www.musselportalen.se/> 2018-04

Skyddad natur <http://skyddadnatur.naturvardsverket.se/> 2018-04